

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

Овај пројекат финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

Пројекат:

Јачање отпорности сектора пољопривреде на елементарне непогоде

Операција 4 – Одрживо управљање ливадама и пашњацима

Др Ђорђе Крстић, ФАО
Пољопривредни факултет,
Универзитет у Новом Саду

3.12.2025. године

Пролом Бања

- **41%** површине Земљиног копна је под природним травњачким асоцијацијама
- Користе се као **ливаде** или као **пашњаци**

ТРАВЊАЦИ СРБИЈЕ

Површине

- Природни **1.442.000 ха**
- Сејани **150.000 ха**
- Укупно **1.592.000 ха**
28,2 % од пољ.површ.

Заштита од ерозије – везаност и прожманост земљишта

Поправљају особине земљишта:

физичке – структура

хемијске – хумус високог квалитета

биолошке – микроорганизми

Скромност према условима успевања:

• скромна улагања мат. средстава

• велика произ. крме доброг квалитета

Погодне за задовољење бројних интереса човека (осим произ.крме):

• паркови

• спортска игралишта

• рекреат. травњаци

• аеродрумске писте

• затрављ. депонија, насипа,

Сигурне за искоришћавање различитих земљишта

• водоплавних терена

• теже приступачних земљ. површина и сл.

ПОЈАМ ТРАВЊАКА

Травњаци (производни) су површине земљишта обрасле травама и другим биљкама, а користе се за производњу сточне хране

Искоришћавање природних травњака

- Непосредно (напасањем) – **пашњаци**
- Посредно (спремањем крме) – **ливаде**

Травњаке сачињавају различите биљне заједнице које настају природним насељавањем (**фитоценозе**) или засејавањем по жељи човека (**агрофитоценозе**).

Производност природних травњака

<i>Тип травњака</i>	<i>Принос сена у т/ха</i>
Неђубрене ливаде (брдске)	1,1 – 1,8
Неђубрене ливаде (низијске)	2,0 – 5,0
Пашњаци	0,6 – 0,8
Ђубрени брдски травњаци	4,0 – 8,0
Ђубрени низијски травњаци	8,0 – 10,0

ПОДЕЛА ПРИРОДНИХ ТРАВЊАКА

Природни травњаци-различит флористички састав-условљено различитом климом и земљиштем.

Према станишту и флористичком саставу фитоценоза травњаци се деле:

- Низијско-долинске (13,8%)
  - Брдске (32,6%)
  - Планинске (алпске) (52,1%)
- Мочварне (1,3%)

СТЕПЕН РАЗВИТКА И ПОЈАВА ДЕГРАДАЦИЈЕ ПРИРОДНИХ ТРАВЊАКА

*Фитоценозе природних травњака не остају увек исте – мењају се квалитативно квантитативно углавном негативно

*Фитоценозе се мењају под утицајем:
климе и земљишта и
начина искоришћавања

*деградација травњака
- неминовна је
- дешава се и код културних травњака
- траје 15-20 година

Промене се манифестују на промени ботаничког састава
нестају боље траве и првенствено легуминозе

Травњак има свој настанак-развиће (до одређеног мах.) **одумирање** (промене у негативном смислу са становишта квалитета и производње крме)

ПРОМЕНЕ У БОТАНИЧКОМ САСТАВУ ПОД УТИЦАЈЕМ НАЧИНА ЊИХОВОГ ИСКОРИШЋАВАЊА

*Узрок промена је непланско и нерационално искоришћавање

*Утицај човека -директан (косидба, испаша, агро. тех. Мере, уништавање корова)
-индиректан (сеча шума, ветрозашт. појасеви, рег. вод. токова итд.)

ВРСТЕ ПРОМЕНА У ФИТОЦЕНОЗАМА ПРИРОДНИХ ТРАВЊАКА

ПЕРИОДИЧНЕ—комплекс мера за потпуну промену травног покривача

СЕЗОНСКЕ—утицај мера током вегетационог периода

ГОДИШЊЕ—утицај мера током једне године

Коме и где би требала да буде усмерена ова мера

Очување природних станишта

Очување биодиверзитета травњака у целини

Очување флоре и фауне травњака и осталих околних заједница

Шта треба да омогући

Испаша током целе године – суживот домаћих и дивљих животиња

Несметано размножавање птица које се гнезде на земљи и осталих дивљих животиња

Развој корисних инсеката – директна корист за околне парцеле

Мере које треба спровести

Касна косидба

Минимално 0.3 УГ – максимално оптерећење травњака 1 УГ

Уравнотеживање експлоатације травњака

Нема додавања ђубрива

Врста домаће животиње/ Категорија домаће животиње		Коефицијент за обрачун домаћих животиња у условна грла (УГ)
Говеда	Музне краве	1,0
	Мушка говеда, старости две године и више*	1,0
	Јунице старости две године и више*	0,8
	Остале краве, старости две године и више*	0,8
	Говеда старости 1 – 2 године*	0,7
	Говеда старости до 12 месеци*	0,4
Овце		0,1
Козе		0,1
Копитари		0,8

Концепт производње

У првим годинама производње на интензивно кориштеним и ђубреним ливадама и пашњацима долази до смањења приноса и промене флористичког састава у корист легуминоза (услед смањења уноса азота).

На екстензивним травњацима који су били преоптерећени испашом – опоравак вегетације.

Грла уколико то дозвољава време остају целе године на испаши.

Косидба је дозвољена после 30. јуна

Косидбу је пожељно извршити после овог периода:

Косидбом добијамо – крму (не високог квалитета)

- кошењем се свим травама дају једнаки услови за даљи развој
- уколико је процена да газдинству не треба крма за зиму, травњак се може измулчирати
- уништавање непожељних врста (корова, отровних биљака итд., која стока не конзумира)
- у овом периоду су травњаци су у мировању услед високих температура и недостатка влаге
- птице, дивље животиње и инсекти су завршили свој период размножавања
- треба водити рачуна при кошењу да не дође до оштећења станишта дивљих врста
- покошени травњак почиње своју вегетацију у касно лето и јесен са престанком сушног периода и омогућава исхрану стоке и дивљих животиња током јесени и зиме

Food and Agriculture
Organization of the
United Nations

МИНИСТАРСТВО
ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА
И ВОДОПРИВРЕДЕ

Овај пројекат финансира
Европска унија

#ЕУ
ЗА ТЕБЕ

Хвала на пажњи

Проф.др Ђорђе Крстић
djordje.krstic@polj.uns.ac.rs

Овај пројекат финансира Европска унија. Пројекат „Јачање отпорности сектора пољопривреде на елементарне непогоде“ спроводи Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (ФАО) у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Србије.